

ЗБИГЊЕВ МАСТЕРНАК

ОДЛОМЦИ РОМАНА *СИРОТАНИ*

ДВА ЛЕПТИРА

Лутали смо неколико дана. Посетили смо Оранж, а затим смо се одвезли до планинског подручја Сен Виктоар. Најбољи поглед на ову планину, која се налази само неколико километара источно од Екс ан Прованса, пружао се са пута који води ка Тонолеу, којим је Сезан врло често путовао. Чак је и насликао слику са овим насловом – „Планина Сен Виктоар виђена са пута за Тоноле”. Временом су се контуре замаглиле, постале апстрактније и удаљеније. Тема планине фасцинирала је сликара све док га није изненадила олуја док је радио на отвореном. Прехладио се и изгубио свест. Неколико дана касније умро је од плућне емболије.

Док смо се пењали, над нама је све време лебдео бели лептир. Водили смо љубав на врху, а онда сам сањао чудан сан.

– Не сећам се много своје прве посете овамо, рекла је Рената док смо улазили у камп. Улаз је био бесплатан. Прескочили смо посету музеју и кренули ка огромном постаменту иза ког се пружала касарна.

– Види, бели лептир нас прати, погледала је на лептира и изгледала тужно.

– Иако сам три године студирао у Лублину, никад нисам био у Мајданеку...

Било ми је жао што је Рења била забринута, за све сам себе кривио.

– Дошао сам до закључка да све што ми се догодило има смисао и да се морало догодити. Верујем да је Бог желео да затрудниш. Помислио сам. „Господ је мој пастир”, поновио сам још једном

у мислима, „ништа ми не недостаје...” Помиловао сам девојку по коси. Мирисала је на шампон од наранџе – толико ми се допадао мирис да сам понекад желео да га поједем.

– Проклетство, све је то због мене! – рекао сам док смо се приближавали згради која се изблиза показала као споменик.

– Управо си напунила деветнаест година. Уместо да идеш на колеџ, ти ћеш живети одраслим животом. Можда би требало да живиш безбрижно још неколико година, без обавеза? С друге стране – боље да се то десило мени, а не неком случајном или неодговорном... – покушао сам да звучим као одрастао човек. Имао сам двадесет седам година, али – да ли сам био пунолетан?

– Са мном нећеш умрети... Пољубио сам је. Веровао сам да ћу се доказати као отац.

Отишли смо до споменика. Одавде се пружала широка панорама – камп је био видљив у првом плану, у даљини – град Лублин, који врви од живота и шири се упркос економској рецесији. Живот и смрт су били једно поред другог.

Кренули смо према дрвеној караули. Иако је прошло више од пола века од покоља десетина хиљада Јевреја и Пољака, све је изгледало изненађујуће актуелно.

– Нисам мислио да је логор толики...

Бацио сам поглед на касарну. Али уместо да одмах кренемо тамо, упутили смо се ка масивној куполи која је изгледала као ванземаљски летећи објекат. Господин Жежи, супруг власнице мог пансиона, одрастао је неколико стотина метара од кампа. Очигледно је већ био у реду за гасну комору. Спасио се у последњем тренутку јер је мајка успела да добије новац за мито. Од тада је господин Жежи био сноп нерава. И сада га свако шуштање може избацити из равнотеже. Види, тај лептир је увек са нама.

– Можда је то неки логорски дух... Рења је исказала сумњу и инстинктивно се привила уз мене. Било је нечег језивог у томе где смо се налазили, а прелепо време и ужурбани град у близини додали су снагу дубоком осећају. Погледао сам лептира који је седео на жици и питао се колико је затвореника умрло покушавајући да побегне са тог места. Господин Жежи је рекао да су се неки од њих намерно бацали на жице, да погину од рафала из аутомата.

– Да ли је ово крематоријум? – Рената је показала на куполу.

– Не, крематоријум је ова скромна зграда поред... – показао сам на малу зграду са дрвеним или обложеним зидовима. – Господин Жежи ми је показао своју слику. Прича се да је одмах после рата на њеном оцаку требало да буде подигнут крст.

– А зашто нема крста?

– Комунисти се нису сложили...

Рената је гледала у лептира који је седео на стабљници ражи, чије се семе вероватно овде некако погрешно сместило. И изникло у овој земљи оплођеној људским пепелом.

– Шта ако је тај лептир заиста душа једне од логорашких жртава? Сумња је никада није напустила. Као да покушавам да будем равнодушан, слегнуо сам раменима. Језа је протресла моје тело. Ако је то дух, шта је покушавао да нам каже? Дуго сам живео у уверењу да Бог даје знакове. Испоставило се да је купола још један споменик, сакрила је пепео из крематоријума. На њему је био натпис:

– Наша судбина је упозорење за вас...

А онда ми је синило оно што је било очигледно.

– Слушај, требало би да будемо срећни што стварамо нови живот. Није несрећа. Сви изгубљени овде много би дали да буду на нашем месту. Имамо храну, пиће, место за живот, будућност је пред нама. Увредили бисмо Бога ако бисмо забрљали – узео сам девојку за руку и ушли смо у крематоријум. Лептир је долетео за нама и сео на сто за обдукцију. На натпису је писало да су жртве овде провераване, да ли су у њиховим телима скривене вредне ствари. Одступили смо јер је лептир излетео. Показао нам је пут уз ограду, до касарне.

– Сећаш ли се како смо смишљали имена бебама пре неколико недеља – подсетио сам Ренату. Чинило се да се полако смирује.

– Било је пророчански – осмехнула се. Узели смо календар и неколико сати бирали имена. Договорили смо се да, ако икада будемо имали сина, биће Виктор, а ако будемо имали ћерку, биће Викторија.

Лептир нас је одвео до касарне. Гледали смо све по реду. Оне кревете који су сигурно били скучени и неудобни. И ципеле, које су чиниле неку врсту споменика. Просторије које су личиле на сеницу или шталу. Осећао сам се као да гледам неки од документарних филмова – једном сам гледао нешто о Аушвицу. Помислио сам и на Бенињијев *Животије леј*. Друга визија ми се више допала. Када ми је мајка умрла и њено тело било положено у гроб, обећао сам себи да ћу надокнадити губитак у нашој породици. И јесам. Ушли смо у касарну где су биле фотографије убијених. Међу њима је била и фотографија јеврејског дечака, старог неколико година. Да ли је његова душа као бели лептир пратила наше лутање по логору?

– Хоћеш ли се удати за мене – упитао сам кад смо кренули. Из џепа панталона сам извадио прстен који сам купио пре два дана.

– Наравно – привила се уз мене. Бели лептир је лебдео у близини као венчаница.

Пробудио сам се. Испричао сам Рени сан.

– Кад будемо имали сина, зваћемо га Виктор – сложили смо се кроз смех. – Ако буде ћерка – зваће се Викторија... Бели лептир је лебдео изнад наших глава.

ЈЕЛО КОЈЕ ОКУПЉА ЉУДЕ

Погледао сам по нашем стану. Намештај је био стар, похабан, као покупљен из контејнера. Купио сам га од дебелог старог Алжирца. На столу са благо климавим ногама стајала је стара писаћа машина коју сам приметио на бувљој пијаци. Поред ње је лежала моја торба из које су вириле лабаве странице рукописа новог романа на ком сам радио.

– Кад бисмо само успели – забринито каже Рења, стојећи изнад сета за фонди који је купила на распродаји у супермаркету. Састојао се од лонца од ливеног гвожђа и грејача, и посебних виљушки са два зупца и дугим дршкама. Фонди је требало да буде главно јело данашње журке, желели смо да се спријатељимо са комшијама из другог дела дуплекса, Марином из Србије и Самиром, пореклом Мароканцем. Марину смо упознали првог дана боравка, често нас је посећивала. За њеног дечка смо само чули.

– Помешај мало вотке од вишања са две кашичице кромпировог скроба и сипај у мешавину сира, рекао сам Ренати, јер је још увек слабо говорила француски.

– И шта сад – привила се уз мене. Волео сам да кувам с њом.

– Загреваћу га неко време док га не зачиниш мушкатним орашчићем и бибером.

– Не мислиш ли да је мало прегусто – погледала је помало скептично масу од крем сира.

Посегнувши за флашом, додао сам вино, трудећи се да задржим пропорције тако да преовладава сир.

– Како се то једе? Изгледа добро...

Ставио сам лонац на грејач. – Са комадићима багета које ћемо ставити на виљушке и умочити у мешавину сира. Мислим да сада можемо да позовемо наше госте.

Марина и Самир су дошли са флашом шампањца. Погледао сам Арапина изненађено. Однекуд сам га познавао. Погледао сам његов сломљени нос и знао сам – њега сам ударио главом испред катедрале! Он је био тај који је хтео да ме убије!

Сели смо за сто као да се ништа није догодило. Обећао сам себи да Ренати то нећу рећи, јер би се могла уплашити. Само сам се надао да ме Самир неће препознати. Био сам сигуран да нећемо

бити пријатељи. Јели смо фонди, умачући багете у мешавину сира и вина. Ово јело је било посебно популарно у околини Шамонија.

Самир је приметио моју писаћу машину. Објаснио сам да сам писац.

– О чему пишеш – упитао је, једући укусно јело. Није ме изненадило што је јело окупљало људе док су га конзумирали.

– О свом детињству – одговорио сам на свом све вештијем француском. Све време сам носио збирку израза и присећао се онога што сам знао у средњој школи.

– Ко ме то треба? Боље пишите о томе шта се дешава у Француској. О ситуацији у којој се налазе локални емигранти, посебно Арапи...

Самиров глас је звучао жестоко. Имао је времена да размисли, био је незапослен, живео је од социјалне помоћи.

– Почињеш поново – Марина је прекорно погледала свог дечка. – Онда спомени и друге нације. А о положају жена...

– Вероватно ћу нешто да напишем – насмејао сам се јер нисам желео да се наше дружење претвори у разбијање свих светских неправди. Био сам весело расположен, био сам у савршеним годинама за мушкарца, имао сам лепу младу девојку заљубљену у мене, бавио сам се књижевним и филмским страстима, путовао.

– Плавооким плавушама као што си ти лакше је у Француској, рекао је Самир, губећи живце. – Али када си муслиман, три принципа ове земље – једнакост, слобода и братство – не важе за тебе, говорио је он, и схватио сам да сам то већ негде чуо.

– Ако ствари наставе да иду тако лоше, овај недостатак идентитета, уз огорченост белих, постхришћанских Европљана, поцепале ткиво једне од најстаријих европских демократија – наставио је он као доцент социологије. Студирао је друштвене науке на локалном универзитету неколико година, али није завршио студије.

– Да ли одатле долази овај арапски фанатизам? Пажљиво сам га погледао.

– Превише ригорозно придржавање наредби Курана – наставио је. – Велики део зла долази од веровања Арапа да су најбољи људи икада рођени. Због тога показују презир према другим народима. Француски исламски имигранти су углавном млади, незапослени и необразовани. И отуђени, јер се не осећају грађанима ни у Француској ни у земљама из којих су им родитељи дошли.

– Такође их привлаче дрога, криминал и политичко-верски екстремизам – додала је Марина. Да ли се питала како би њен дечко изгледао када би узјахао камилу и јахао по сахарском песку као његови преци Туарези?

– Прошло је скоро осам стотина година откако су Арапи превазишли Европљане у културном, економском и техничком смислу. Зар нисте приметили да се од тада много тога променило – упитао сам кад је почео да ме нервира. – Марина, шта се дешава на послу?

– Тежак посао – Марина је одмахнула главом као да јој се не прича. Али Самир поново проговори:

– У праву си – погледао ме – арапска друштва не држе корак са остатком света. Ниједан Арапин није измислио ништа вредно неколико стотина година. Ни нафта се не би могла вадити без западне технологије и професионалаца.

– Чини ми се да веровање у сопствену супериорност није само одлика арапске културе – покушао сам да говорим смирено, нисам желео да распаљујем ситуацију са Самиром. Он је ипак био наш комшија.

– Тачно, али у арапској култури је један главни извор моћи – религија. Ово је објављено у светом тексту. Моји истоверници не могу да верују да је арапској цивилизацији дошао крај.

– Многи Арапи раде у Европи као цењени инжењери, лекари, научници. У својим матичним земљама не би имали шансе да се развију – рекао сам.

– Да! Млади Арапи напуштају своје земље и постају још на заднији!

– А ситуација са женама – добацила је Марина. – Мушкарци су супериорнији јер им је Бог дао предност над другима. Арапи могу некажњено да туку своје жене – прекорно је погледала Самира – чак и због сумње на неверство или непослушност.

Туарег је спустио поглед. С једне стране, заблуде величине, с друге, свест о томе колико је наша сопствена цивилизација заостала. Као Пољак, одлично сам га разумео. И мрзео сам то све више и више.

– Као последица тога, постоји жеља да се казне одговорни за своје неуспехе, убацио сам. – Али због оваквог става сви Арапи ће патити – углавном имигранти, гунђао сам. – Оног тренутка када нафта нестане, ислам ће постати архаична енклава...

– Шта радиш у дому за старе? – променио је тему, као да га је нервирала расправа о родбини.

– Радио сам у канцеларији – оклевао сам, гледајући Рењу. Изненађено ме је погледала, није јој се свидело што сам улепшао или потпуно погрешно представио чињенице.

– Од сутра ћу бити помоћник једном фином старцу – додао сам мало тише. – Војник из Другог светског рата...

- Питам се од чега живи такав деда, упитао је Самир.
- Речено је да има страшно велику пензију. *Viagère*, или како се већ зове.
- То је као отплата куће на рате – објаснио је Самир. – Хипотекарни ануитет. Што стари човек дуже живи, то му више треба платити. Твој мора да је стар.
- Климнуо сам, гутајући храну.
- Марина, кад ће опет бити распродаја? – моја девојка се јавила. Научила је и нешто француског.
- Следеће недеље. Можемо да идемо заједно.
- Самир је погледом пратио Ренату. Од почетка му је запела за око. Устао сам од стола и донео чинију за ћевапе.
- Самире, ниси ништа јео. Можда желиш салату од ћевапа?
- Врло радо.
- Дао сам му чинију салате и тањир. Самир је јео с уживањем.
- Одлично. Где си купио тако добру говедину?
- Али то је свињетина... рекох невино. Знао сам да се Арапи плаше чак и дима са роштиља, кад неко пржи кобасице.
- Самир је све плунуо на под. Био је бесан. Јео је само халал месо, које је на свој начин кошер.
- Да ли си добро? – љубазно сам питао.
- Арапи не једу свињетину... – објаснила је Марина.
- Стварно? – рекох глупо – мислио сам да је само Јевреји не једу...
- Самир је шутнуо лонац и сав фонди се просуо на под. Отишао је.
- И кажу да фонди окупља људе. То сам прочитао у рецепту – рекао сам, злобно се осмехујући.

КЛОПАТИ, ДРЕМАТИ, ЦРНЧИТИ

- Ишао сам на посао, враћао се, а Рената ме је чекала код куће. Тако је било и тог дана.
- На шпорету је супа од парадајза. Јеси ли узео аконотацију?
- Немам много – ставио сам евре на сто и отишао до шпорета да подгрејем супу. Видео сам своју девојку како броји новац. Приметила је мој упитни поглед.
- Идеш ли с Марином на распродају?
- Немам високе потпетице.
- Добро знаш да ја не волим штикле!
- Запослила сам се као конобарица.
- Погледао сам је изненађено.

– У кафићу на углу, објаснила је.
– У оном отрцаном арапском пабу? Бићеш тамо локална атракција?

– Не можемо да живимо од твоје плате.
– Продаћу књигу француском издавачу, па ћеш видети колико ћу зарадити. Рекавши то, мислим да нисам веровао себи.

Без речи је убацила део новчаница у џеп. И отишла је. Сипао сам супу у судоперу. Кад сам легао, помислио сам на господина Виктора. Деда ме је импресионирао. Било је у њему нечег од хероја из другог доба које се неће вратити. А онда сам размишљао о својој судбини. Нисам се борио за опстанак на фронту, али сам се трудио да преживим по сваку цену. Да ли се борба против сиромаштва толико разликује од борбе против непријатеља који упери пушку у тебе?

Журећи ујутру на посао, испред дома стараца срео сам Артура, који се враћао из ноћне смене.

– И да ли те је старац измучио?
– Веома фин старац – осмехнуо сам се у одговору. – Причао ми је како је летео са 303. ескадрилом и био оборен изнад Нормандије.

Артур изненађено слегну раменима.

– Зашто је он овде?
– Не буди наиван – Артур је плуноу на травњак. Запад није Пољска. Родитељи су смештени у старачке домове као непотребан намештај.

– Нема деце?

– Има. Два сина. Обојица су ђавољег карактера.

Направио сам упитно лице.

– Рећи ћу ти други пут, јер ако закасниш, деда ће ти показати своје право лице.

Кад сам ушао у собу, Виктор је лежао на кревету. Сео сам на столицу поред њега.

– Дај ми те капи, молим те – Виктор ме посматрао кроз полузатворене капке. Показао сам гестом да се уверим на шта мисли.

– О, да, те... Ставите двадесет капи на шећер. Хвала пуно – Виктор је узео кашику од мене.

– Када си ушао овамо, мислио си да сам стари мрзовољник, зар не? У сваком случају, вероватно си то чуо од директорке.

Мислим да сам поцрвенео.

– Признај, дечко.

– Нисам ништа чуо.

– Али јеси ли помислио? Његов поглед је био продоран.

Порицао сам.

– Стварно. Све изгледа најгоре. Јеси ли лажов и нећеш да признаш да мислиш јако лоше о мени!?

– Изгледа да желиш тај одговор – рекао сам избегавајући га.

– Нимало! Стварно би ми било жао. Мораш ми обећати да ћеш бити искрен према мени!

– Ако је то оно до чега вам је стало...

– То је молба старог и болесног човека. Обећај ми.

– Ја ћу се потрудити...

– Хвала, веома си љубазан...

Враћајући се кући с посла, прошао сам поред кафетерије. Чуо сам звуке тучњаве који су допирали из трпезарије. Два старца су се посвађала због наклоности госпође Лилијане.

– Ох, то си ти! Директорка ме је приметила. Само тренутак.

Ушао сам у салу. Приметио сам разбијен тањир на земљи и проливену чорбу. Са чела једног бившег морнара висили су остаци тестенине.

– Па шта сте ви то господо урадили? Сад ће наш нови запослени морати то да почисти!

– Директорка, можда би Дидије могао, закаснићу по девојку.

– Не, драги, урадићеш то ти, Дидије има друге обавезе.

Резигниран, зграбио сам крпу и покушао брзо да почистим неред. За то време госпођа Лилијана је марамицом нежно брисала чорбу са старчеве главе, а он је био одушевљен тиме. Други деда ју је штипнуо за дупе.

Госпођа Лилијана је глумила огорчење:

– Маријан, ово је превише.

Због афере у кухињи једва сам стигао на време на аутобус, а журио сам јер сам обећао Ренати да ћу је покупити с посла. Испред шанка сам кроз прозор посматрао како моју девојку опседа неколико Арапа, стално нешто наручују и разговарају с њом. Међу гостима сам препознао Самира, који се, чини се, највише занимао за њу. Момак у белом оделу јој је дао напојницу и утиснуо јој визит карту у коју је Рената радознало погледала. Гледао сам како јој Самир прилази, а она се осмехнула.

Побеснео сам и отишао кући. Пола сата касније седео сам за писаћом машином. Била је ужасно расклимана и недостајало је пољских знакова. Али боље једна него ниједна. Нисам могао да куцам на компјутеру, а нисам могао ни да га себи приуштим. Правио сам белешке за причу о нашем путовању од Пулавија до Стразбура.

У АУТОБУСУ

Место за Пољачића у аутобусу је приоритет! На крају крајева, возите се са огромним снопом под ногама, који вам заправо гура јаја. Такође, на крају крајева, морате да уштедите 20 PLN за пртљаг. Алкохол се, наравно, мора имати, ни без њега се не може. Ако га немате, уздишете са жаљењем или гледате са завишћу друге особе које пију. Шта ако вам смета мирис вотке у аутобусу? Сјебан си, он пије за већину господе, мада постоји забрана конзумације. Наизглед поштован, али Пољак зна да се снађе!

Погледи су такође важни када путујете.

– Човече, кад видиш Праг, заљубићеш се – овако ми препоручује чешку престоницу наш комшија Хењек Квјатек из Хрубешова.

И видео сам... Мрак, јер смо у њега ушли ноћу. Тада сам угледао и велику аутобуску станицу. Добро, претерујем, мању него у прашњавом Радому. Од Радома се разликује само по чистоћи и великом натпису „Праг”. Хењек трчи с цигаретом иза угла станице. Ту, претпостављам, вреба ова лепотица – не курац, обична улица, која, међутим, импонује сеоској интелигенцији. То би требало да уради и за мене. Кад му кажем да је то само обична железничка станица, он ме изгрди – то би требало да ми се допадне и у курац!

У аутобусу причају о послу, јер нико нормалан не иде на одмор преко Синдбада у Француску преко Швајцарске. Скоро 30 сати је масакр за све, чак и за најтврђе гузице. Пољаци који иду у Француску су уплашени, чак и ако им то није прво путовање. Пре свега брину о пртљагу, па се онда брину да ли ће неко доћи по њих – јеботе, не знам да ли сам добро говорио француски...

Они који иду први пут најчешће и не знају језик, читају речнике или их упућују колеге. Хењек ме није упутио. Био је убеђен да ја нећу моћи да научим француски и да је то језик створен само за њега. Други, међутим, другове у беди уче основном: добро јутро, да, не, одјеби... Трезан пољски емигрант у кочији не може да се опусти. Наравно, говоримо о путу за Француску – напет је, често депресиван, јер је за пут позајмио од мајке, ујака, у горем случају од Провидента.

Возач аутобуса – лорд и владар у дуксерици Лонсдејл, стручњак за диско поло и љубавник, вероватно из Красника. Пензионери – они ће да брину о крхким Французима, јер ћерка расте, а рате за телевизор „морају да се врате”. Једна ми је посебно привукла пажњу када је умирила горчину растанка с породицом лименком јефтиног пива из супермаркета. Захваљујући путовањима у иностранство већ је „удала” две ћерке, а трећа ће се сигурно удати на пролеће.

Гневни млади људи – матуранти занатских школа, са знацима алкохолизма и богатом историјом борбе за Пољску исписаном на лицима (вероватно са колегама с посла других националности током суботњих касноноћних идеолошких обрачуна). Упркос свом патриотизму подгреваном јефтином вотком, они се често питају: „Шта вам је Пољска дала? Два коња на плуг и без јебеног дуга.” Роботи – момци година мог оца да је жив. Цео пут проводе са очима упртим негде иза стакла. Из њихових аутоматских покрета можете прочитати њихов мото: „Клопати, дремати, црнчити” – Господине, чим се завршио комунизам, почео сам да идем у Француску. Саградио сам кућу, школовао децу, купио ауто. Док сам градио, кући сам долазио само на празнике. Радим то за децу да им олакшам. Не додаје да га деца слабо познају, а његову жену боље познаје комшија...

Алтернатива Пољацима у аутобусима за крстарење су људи који одлазе код родбине (отприлике 3-4 особе у целом великом аутобусу) и странци. Уђеш у аутобус и погледаш лица од четрдесет и нешто. Не-Пољака ћете одмах препознати и не мора да буде црња. Иако смо наишли на једног – стојим у Женеви на стајалишту, као у Кјелцеу, и размишљам – идиоти лево, дебили десно. Можда ће црнац рећи нешто занимљиво. Ја причам на француском, а он на чистом пољском: Ја сам Пољак. После четврт сата разговора, прецртао сам га са списка Пољака – био је то задовољни трезвени црнац који реч „јебати” није користио као зарез.

Очигледно, пољски аутобус за крстарење има једну важну особину: другачији је када се укрцамо у њега у близини железничке станице Пераш у Лиону, а другачији када спакујемо своје ствари у 5:30 на аутобуској станици у Пулаву. Мрзовољни, уплашени Пољаци иду у Француску. Из Француске се враћају краљеви живота. „Богаташи” којима је 2.000 евра на рачуну и 2.000 у џепу богатство. Може се рећи да се у аутобусима који се враћају из Француске види новобогаташка нота код људи којима још увек вири пољска слама из нових патика купљених у Француској.

Нисам могао да се сконцентришем на писање јер сам био љут. Из зависти. Када је Рената ушла у стан, трудио сам се да не обраћам пажњу на њу.

– Добро је да си некако стигла – глумио сам кајање. – Жао ми је што нисам успео да дођем по тебе.

– Барем ћу да учим француски.

– Више арапски, мислим – рекао сам оштро. – Добро, завршио сам са писањем за данас, идем у ноћну смену.

Рената је погледала у лонац за супу.

– Ниси ништа јео.

– То није ништа. Већ сам мало закаснио. Отишао сам. Напољу сам се још тресао од живаца. Почели смо да бивамо оптерећени обавезама. Мислим да то нисмо имали у виду када смо тражили стални посао. Када сам ушао у собу, господин Виктор је из једне чиније стављао кромпир на тањир, из друге комаде пилетине, а из треће салату. Почео је халапљиво да једе. Покушао сам да скренем поглед, био сам тако гладан.

– То је моје омиљено јело. Једноставно, али хранљиво.

Извадио сам писаћу машину и окретао листове с оловком у руци. Претходног дана успео сам да напишем прву причу о нашем боравку у Француској. Описао сам како смо живели са „хип-момцима” у Стразбуру и како смо морали да изађемо одатле.

– Јеси ли сигуран да си јео пре смене – упитао је деда, што ме је изнервирало. Одложио сам оловку у обесхрабрењу. Зашто уопште ово пишем? Мораћу поново сам да издам књигу.

– Јеси ли сигуран да ниси гладан? Могу да поделим с тобом.

– Не, хвала – одговорио сам неуверљиво.

– Стварно је сјајно.

Мора да сам превише тешко прогутао.

– Хвала вам.

– Пробај. Жао ми је да једем сам.

Одмахнуо сам главом.

– Да ли имаш сендвич са собом за ноћ?

– Не једем ноћу.

Деда се облизнуо као стари бледи мачак.

– Кад је човек будан, гладан је, а ти нећеш спавати, дечко.

– Стојим вам на располагању... Погледао сам га невољно. Старац је завршио с јелом.

Обрисао је уста марамицом.

– Поправи ми јастук.

Урадио сам то.

– Колико је сати?

– Немам сат.

– Заљубљени не броје време. Да ли имаш девојку?

– Да.

– Лепа?

– Да.

– То није добро. Ти си сиромашан, а лепе девојке воле богаташе.*

Превела с пољског
Олиа Лалић Кровицка

* Превод је суфинансиран у оквиру програма Sample Translations © Poland.